

Örgütsel Hafıza Ölçeği'nin Türkçe'ye Uyarlanması: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması*

İbrahim LİMON**

Öz

Bu çalışmanın amacı İngilizce Örgütsel Hafıza Ölçeği'ni (Dunham, 2010) Türkçe'ye uyarlamaktır. Ölçeğin dil geçerliği çeviri tekrar-çeviri ve İngilizce ve Türkçe formlar arasında Pearson korelasyon katsayısının hesaplanması yöntemleri ile test edilmiştir. İş örgütleri için geliştirilen ölçeğin maddeleri Türkçe'ye çevrilirken eğitim örgütlerine uyarlanmıştır. Basit seçkisiz örnekleme yöntemi ile seçilen ve 316 öğretmenden oluşan bir örneklem grubuna uygulanan ölçeğin yapı geçerliği açımlayıcı faktör analizi (AFA) ve doğrulayıcı faktör analizi (DFA) yöntemleri ile test edilmiştir. AFA sonucunda beş boyutlu bir yapı ortaya çıkmıştır. Orijinal ölçek de dikkate alınarak bu faktörlere "Sosyo-politik Bilgi", "Mesleki Bilgi", "Mesleki Ağlar", "Sektörel Bilgi" ve "Okulun Geçmişi ile İlgili Bilgi" isimleri verilmiştir. Orijinal ölçekteki maddelerden ikisinin Türkçe'ye uyarlandığında farklı boyutlarda faktör yük değeri taşıdığı görülmüştür. Bu maddelerden birine Türkçe formda yer verilmezken; diğeri ise faktör yük değeri taşıdığı boyuta uygun olarak değerlendirildiği için ölçekte tutulmuştur. Sonuç olarak beş boyutlu 20 maddelik bir yapı ortaya çıkmıştır. AFA sonucunda ortaya çıkan bu modelin DFA uyum düzeylerinin de istenen seviyede olduğu görülmüştür. Ölçeğin tamamının Cronbach Alfa güvenirlilik katsayısı 0,891 olarak hesaplanırken; alt boyutlarda ise güvenirlilik katsayısı 0,896 ile 0,747 arasında değişmektedir. Bu çalışmada elde edilen bulgular, Örgütsel Hafıza Ölçeği'nin Türkçe formunun geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olduğunu göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Örgüt, hafıza, örgütsel hafıza, ölçek uyarlama.

Adaptation of Organizational Memory Scale Into Turkish: The Validity and Reliability Study

Abstract

The aim of this study is to adapt the Organizational Memory Scale (Dunham,2010) from English into Turkish. Two methods have been applied to test the language validity of the scale. They are translation-retranslation and Pearson Correlation Coefficient between English and Turkish forms. The items which were developed for business organizations were adapted into schools while being translated into Turkish. The sample of the study consisted of 316 teachers who were chosen by random sampling method. Explanatory Factor Analyses (EFA) and Confirmatory Factor Analysis (CFA) were executed to test the construct validity of the scale. The EFA results indicated that the scale consisted of five factors. Considering the original scale these factors were named as "Socio-politics Knowledge", "Occupational Knowledge", "Occupational Networks", "Industrial

* Bu çalışma 2-4 Aralık 2015 tarihinde Sakarya'da düzenlenen III. Uluslararası Yükseköğretimde Kalite Kongresi'nde sunulan sözlü bildirisinin genişletilmiş halidir.

** Mithatpaşa Anadolu Lisesi, Sakarya, ibomon@hotmail.com

Knowledge” and “Knowledge about Organization’s History”. Two of the items had factor loadings on factors different from the original form. One of these items were excluded in Turkish form while the other one was included because it was suitable for this factor in Turkish. Finally, the scale had 20 items. The construct validity of the final model was validated by CFA which indicated that the fit values of the model were acceptable. Reliability coefficients of the scale was 0.891 and the reliability coefficients of the factors were ranging from 0.896 to 0.747. The results of the present study indicated that Turkish form of Organizational Memory Scale was a valid and reliable tool.

Keywords: Organization, memory, organizational memory, scale adaptation.

1. GİRİŞ

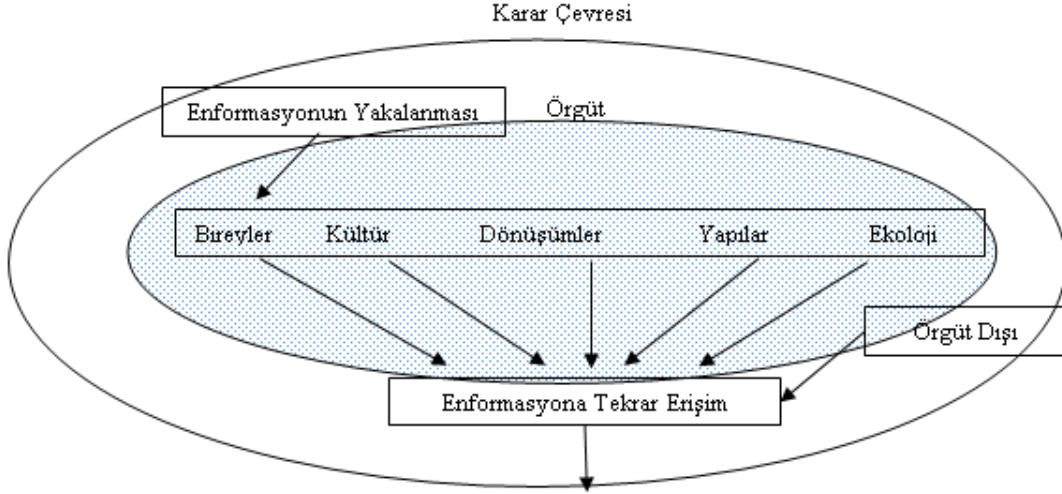
Örgütsel hafıza, örgütsel öğrenme ve bilgi yönetimi alanındaki araştırmalar sonucunda ortaya çıkmış bir kavramdır (Dunham, 2010). Walsh ve Ungson (1991) insanlardakinden farklı olmakla birlikte örgütlerin enformasyonu işledikleri ölçüde bir hafızaları olması gerektiğini ve bu hafızanın da yapısal ve zihinsel olmak üzere iki yönü olduğunu ileri sürmektedir. Jennex ve Olfman (2004) ise örgütsel hafızanın içerik ve depo olmak üzere iki perspektiften ele alınabileceğini belirtmektedir. Bu iki perspektifin örgütsel hafıza konusunda ortaya konan tanımlara da yansıdığını söylemek mümkündür. Öncelikle örgütsel hafızayı içerik açısından ele alan tanımlara göz atalım. Moorman ve Miner’a göre (1997) örgütsel hafıza örgüt içerisinde içerik, düzey, paylaşılma ve erişilebilirlik açısından farklılık gösteren ortak inançlar, davranış kalıpları veya fiziksel eserlerdir. Walsh ve Ungson’a (1991) göre ise örgütsel hafıza örgütün geçmişe dair depoladığı ve gerektiğinde bugünkü kararları ile ilişkilendirebildiği enformasyon olarak tanımlanabilir. Örgütsel hafızayı içerik perspektifinden ele alan bir başka tanımda Jennex ve Olfman (2004) örgütsel hafızayı örgütlerin erişilebilir depolarında sakladıkları veri, enformasyon ve bilgi olarak nitelendirmektedir. Örgütsel hafızayı depo perspektifinden ele alan araştırmalarda ise yer verilen tanımlardan bazıları şu şekildedir. Örgütsel hafıza örgütlerin edindiği bilgi ve enformasyonu sakladığı depolardır (Hubert, Davenport ve King, 1998; Akt. Jennex ve Olfman, 2004). Stein ve Zwass (1995) ise örgütsel hafızayı daha yüksek veya daha düşük verimlilik ile sonuçlanabilen, mevcut etkinliklere geçmişten

ilgili bilgiyi taşıyan araçlar olarak tanımlamaktadır.

Yukarıdaki tanımlardan da anlaşılacağı üzere örgütsel hafıza üç aşamada kendini gösteren bir süreçtir. Walsh ve Ungson (1991) bu üç aşamayı enformasyon veya bilginin edinilmesi, saklanması ve tekrar erişilmesi olarak nitelendirmektedir. Birinci aşamada örgütsel kararlar, uyarıcılar ve tepkiler ile ilgili enformasyonun bir kısmı örgütsel hafızaya dahil edilir. İkinci aşamada, hafıza niteliği kazanan bu bilgi ve enformasyon örgütün hafıza depolarına alınır. Üçüncü ve son aşamada ise gerektiğinde söz konusu bilgi ve enformasyona tekrardan erişilir.

Walsh ve Ungson (1991) bir önceki paragrafta bahsedilen hafıza depolarını bireyler, örgütün kültürü, örgütsel dönüşümler, örgütsel yapılar, örgütün çevresi ve dış arşivler olarak sıralamaktadır. Jennex ve Olfman’a göre (2004) ise örgütler hafızalarını bireylerde, bilgisayar temelli veri tabanlarında ve yazılı belgelerde depolamaktadır. Örgütlerin bu depolardan yararlanma derecesi ise örgütün otomasyon derecesine bağlıdır. Teknoloji kullanımının ileri düzeyde olduğu örgütlerde hafıza daha çok veri tabanlarında saklanır. Örgütlerde hafızanın yeri konusunda bir başka yaklaşım ise Moorman ve Miner’a (1997) aittir. Buna göre örgütsel hafıza örgüt içerisinde kendini üç farklı biçimde gösterebilir. Birincisi, örgütsel inançlardır ki bu kapsamda örgütsel bilgi, değerler, normlar, efsaneler, mitler ve hikayeler değerlendirilebilir. İkincisi, biçimsel ve biçimsel olmayan davranış kalıpları, prosedürler ve yazılı metinlerdir. Üçüncüsü ise belirli oranda daha önceki öğrenmelerin sonucu olan fiziksel eserlerdir.

Şekil 1'de örgütlerin hafıza yapısı resmedilmektedir (Walsh ve Ungson, 1991).

Şekil 1. Örgütsel Hafıza Yapısı

Moorman ve Miner (1997) örgütsel hafızanın dört farklı özelliğinden bahsetmektedir. *Miktar* veya *düzey* örgütün belirli bir olgu hakkında depoladığı enformasyon miktarına işaret etmektedir. *Paylaşılma* ise örgütün hafızasındaki enformasyon ve bilginin örgütün alt birimleri tarafından sahip olunma derecesini ifade etmektedir. Bu noktada, bireyler veya farklı birimler hafızaya eşit oranda sahip olmayabilir. *Erişilebilirlik* ise gerek duyulduğunda hafızada tutulan enformasyona tekrardan erişimi ifade eder. Örgütlerin ihtiyaç duyduklarında tekrardan erişebilmek için geçmişten çıkarılan dersleri yakalayan, koruyan ve gerektiğinde tekrardan erişime olanak tanıyan mekanizmalarına atıfta bulunur. *İçerik* ise ortaklaşa saklanan enformasyonun anlamına işaret etmektedir. İki çeşit hafızadan söz edilebilir. Deklaratif ve prosedürel hafıza. Deklaratif hafıza kavramlar, gerçekler ve olaylar ile ilgili iken; prosedürel hafıza belirli bir görevin yürütülmesine ilişkin süreçler ile ilgilidir.

Örgütsel hafıza örgütlere önemli bir rekabet avantajı sağlamanın yanında (Dunham, 2010), örgütsel başarıya ulaşma sürecini kısaltan en önemli etkidir (Kızıldağ, Ağca ve Uğurlu, 2011). Nevo ve Wand'a göre (2005) ise örgütsel hafıza iş koordinasyonunu, örgütsel bilgi varlığının yönetimini, örgütün değişime adaptasyonunu destekleyerek ve örgüt

hedeflerinin tanımlanması ve gerçekleştirilmesini kolaylaştırarak örgütsel etkililiği artırır (Akt. Akgün, Keskin ve Günsel, 2005). Moorman ve Miner (1997) örgütsel hafızanın anlamlandırma ve bireylerin eylemlerine rehberlik etme gibi iki temel işlevi olduğunu ileri sürmektedir. Anlamlandırma işlevi örgütsel enformasyonun ve bilginin sınıflandırılmasında bir süzgeç görevi görmesi olarak ifade edilebilir. Rehberlik etme işlevi ise örgütsel hafızanın bireyleri ve grupları yönlendirmesi ve belirli eylemleri dikte etmesidir. Doğan (2010) ise örgütsel hafızanın örgütsel öğrenmede önemli bir rol oynadığını belirtmektedir. Örgütler için en önemli değişim bilginin çözümlenmesi ve kolaylıkla kullanılabilir bir örgütsel hafızanın oluşturulması ile ilgilidir. Öte yandan, Walsh ve Ungson (1991) örgütsel hafızanın örgütün karar mekanizması üzerinde olumsuz bir etkisi de olabileceğini belirtmektedir. Örgütlerin geçmişini çok iyi hatırlamasının mevcut problemin tanımlanmasını, alternatifler üretilmesini ve problemin değerlendirilmesini engelleyerek doğru kararlar alınmasını olumsuz yönde etkileyebileceğini iddia etmektedir. Kısacası örgütsel hafıza bir gelenek kültürü yaratabilir ki bu da geçmişten bağımsız hareket etmeyi zorlaştırabilir.

Örgütlerde hafıza kaybı ise gerekli adaptasyonun sağlanamamasına, değer yaratımı için fırsatların kaçınılmasına, yetkinliklerin kaybolmasına, etkililiğin düşmesine ve hataların tekrarlanmasına neden olabilmektedir (Kızıldağ, 2015; Kızıldağ, Ağca ve Uğurlu, 2011).

Dunham (2010) örgütsel hafıza ve bu kavram ile ilgili yapıların altı ana temada toplanabileceğini belirtmektedir. Bu temalar, mesleki bilgi, sosyal ağlar ile ilgili bilgi, örgütsel politikalar ile ilgili bilgi, örgütsel değerler ve kültürel normlar, geçmişten çıkarılan dersler ve örgütün faaliyet gösterdiği sektör ile ilgili bilgidir. Ayrıca, bahsedilen bu temalar bu araştırmada uyarlama çalışması yürütülen örgütsel hafıza ölçeği için bir temel oluşturmuştur.

2. YÖNTEM

Bu bölümde örneklem grubuna dair demografik bilgilere ve ölçeğin uyarlama sürecinin ayrıntılarına yer verilmektedir.

2.1 Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini 2014-2015 öğretim yılında Sakarya ili genelinde görev yapmakta olan öğretmenler (n=9649) oluşturmaktadır. Örneklem ise bu evrenden basit seçkisiz örnekleme yöntemi ile seçilmiş 316 öğretmenden oluşmaktadır. Katılımcıların % 45'i kadın (n=143), % 55'i erkek (n=173); % 18'i ilkökul öğretmeni (n=58), % 24'ü ortaokul (n=77) ve % 58'i ise lise (n=181) öğretmenidir. Katılımcıların % 56'sı (n=177) bulunduğu okulda 1-3 yıl, % 20'si (n=63) 4-6 yıl, % 9'u (n=28) 7-9 yıl, % 3,5'i (n=11)

10-12 yıl ve % 11,5'i (n=37) 13 yıl ve üzeri gibi bir süredir çalışmaktadır.

2.2 Uyarlama Çalışması

Örgütsel Hafıza Ölçeğinin orijinali Dunham (2010) tarafından geliştirilmiştir. Bu çalışmada ölçeğin Cronbach Alfa güvenirlik katsayıları Socio-political Knowledge (0,86), Job Knowledge (0,89), External Network (0,83), History (0,77) ve Industry Knowledge (0,77) ve ölçeğin genelinde ise (0,89) şeklindedir.

Öncelikle, ölçeğin uyarlama çalışması için araştırmacıdan elektronik posta yolu ile gerekli izin alınmıştır. Ölçek İngilizce seviyesi ileri düzeyde olan ve alan uzmanı üç araştırmacı tarafından birlikte Türkçeye çevrilmiştir. Yapılan çeviri, ifadelerin anlaşılabilirliği ve dilbilgisi açısından üç Türk Dili ve Edebiyatı uzmanı tarafından kontrol edilmiştir. Elde edilen form yine ileri düzeyde İngilizce bilen ve alan uzmanı iki araştırmacı tarafından Türkçeden İngilizceye çevrilmiştir. Yapılan çeviriler ve ölçeğin orijinal hali arasında bir uyum olduğu görülmüştür.

Ölçeğin dil geçerliğini test etmek için başvurulan diğer bir yöntem ise İngilizce ve Türkçe ölçümler arasında Pearson Korelasyon katsayısının incelenmesidir. Bu amaçla İngilizce ve Türkçe formlar 43 İngilizce öğretmene bir hafta ara ile uygulanmış ve iki ölçüm arasındaki korelasyon hesaplanmıştır. Tablo 1'de bu analize dair bulgular yer almaktadır.

Tablo 1. İngilizce ve Türkçe Formlar Arasındaki Korelasyon

Ölçek	Uygulama	N	X	S	r
Örgütsel Hafıza	İngilizce Form	43	79,65	9,79	0,737
	Türkçe Form	43	76,65	9,70	

Tablo 1'de görüldüğü üzere İngilizce ve Türkçe uygulamalar arasında $r=0,737$ düzeyinde bir ilişki mevcuttur. Büyüköztürk (2011) 0,70-1,00 aralığında bir ilişkinin yüksek düzeyli bir ilişki olduğunu belirtmektedir. Bu bulgu iki ölçüm arasında pozitif yönlü yüksek düzeyde anlamlı bir ilişki olduğunu ve dolayısıyla da ölçeğin dil

yönünden geçerli bir ölçek olduğunu kanıtlar niteliktedir.

Ölçeğin orijinal formu 7'li Likert tipi bir ölçektir. Ancak, Türkçe anlam ve anlaşılabilirlik açısından beşten fazla seçenek sunulması güçlüğe neden olabilmekte; ifadeler anlam olarak birbirine çok yakın olmakta ve katılımcıların bu seçenekleri ayırt etmesi oldukça zor olabilmektedir (Şeker ve

Gençdoğan, 2006; Akt. Doğan ve Akıncı Çötök, 2011). Bu yüzden ölçeğin Türkçe formu 5'li Likert şeklinde hazırlanmıştır. Ölçekteki seçenekler “Kesinlikle Katılmıyorum”, “Katılmıyorum”, “Kararsızım”, “Katılıyorum” ve “Tamamen Katılıyorum” şeklindedir.

2.3 Verilerin Analizi

Araştırma kapsamında veri 2014-2015 öğretim yılında Sakarya genelindeki okullardan toplanmıştır. Toplanan veri IBM SPSS 20.0 ve IBM AMOS 16.0 programları ile analiz edilmiştir. Örgütsel Hafıza Ölçeğinin yapı geçerliğinin belirlenmesi amacıyla açımlayıcı faktör analizi (AFA) ve doğrulayıcı faktör analizlerine (DFA); güvenilirliğinin belirlenmesi amacıyla Cronbach Alfa katsayısı yöntemine ve iç tutarlılığının belirlenmesi için ise madde toplam korelasyonları ve Alt-Üst % 27'lik gruplar arasındaki farkın hesaplanması yöntemlerine başvurulmuştur.

3. BULGULAR

Bu bölümde Örgütsel Hafıza Ölçeğinin geçerlik ve güvenilirlik analizlerine ilişkin bulgulara yer verilmektedir. Bulgular tablolar halinde sunulmakta ve tablolara ilişkin yorumlar yapılmaktadır.

3.1 Ölçeğin Yapı Geçerliğine İlişkin Bulgular

Ölçeğin yapı geçerliğini test etmek amacıyla öncelikle AFA aracılığıyla bir model oluşturulmuş ve bu model daha sonra DFA ile test edilmiştir. Aşağıda bu iki analize ilişkin bulgulara yer verilmektedir.

3.1.1 Açımlayıcı Faktör Analizi

Ölçeğin yapı geçerliğinin belirlenmesi amacıyla yürütülen faktör analizi için öncelikle veri setinin bu analize uygun olup olmadığının belirlenmesi gerekmektedir. Bu ise Kaiser Meyer Olkin (KMO) katsayısı ve Bartlett Küresellik testi aracılığıyla belirlenmektedir. Huck (2012) veri setinin faktör analizine uygunluğu için KMO değerinin 0,60'tan büyük ve hesaplanan ki-kare istatistiğinin de anlamlı olması gerektiğini belirtmektedir. Tablo 2'de bu istatistiklere ilişkin bulgular sunulmaktadır.

Tablo 2. KMO ve Barlett Küresellik Testi Sonuçları

KMO Değeri	χ^2	p
0,866	3110,632	,000

Tablo 2'de veri setinin KMO değeri ve Barlett Küresellik testi anlamlılık değeri sunulmuştur. Buna göre KMO değerinin 0,60'tan büyük ve p değerinin de anlamlı olduğu görülmektedir. Bu bulgular veri setinin faktör analizi için uygun olduğunu ortaya koymaktadır. Örgütsel Hafıza Ölçeğinin faktör yapısını belirlemek amacıyla Açımlayıcı Faktör Analizi (AFA) yürütülmüştür. Eksenlerin döndürülmesinde ise varimax dik döndürme yöntemi kullanılmıştır. Maddelerin ölçekte kalıp kalmayacağına karar vermek için ise faktör yük değerlerinin 0,45 veya daha yüksek olması ölçüt alınmıştır (Büyüköztürk, 2011). Ayrıca maddelerin sadece tek bir faktörde yüksek faktör yük değeri taşıması göz önünde bulundurulmuştur. Farklı faktörlerdeki faktör yük değerleri arasındaki farkın en az 0,10 olması sağlanmıştır. Yapılan ilk AFA sonucunda faktör

yük değeri 0,45'ten daha düşük ve birden fazla faktörde yüksek faktör yük değeri taşıyan madde olmadığı görülmüştür. Ölçek beş faktörlü bir yapı ortaya koymuştur. 7. ve 17. maddelerin ise orijinal ölçekten farklı faktörlerde faktör yük değeri taşıdığı saptanmıştır. Yapılan değerlendirmede 7. maddenin faktör yük değeri taşıdığı faktöre uygun olmadığı; 17. maddenin ise bulunduğu faktöre uygun bir madde olduğu görülmüş ve madde 7'nin ölçekten çıkarılmasına karar verilmiştir. Madde 17 ise faktör yük değeri taşıdığı maddeye uygun olduğu için ölçekte tutulmuştur. Sonuç olarak 20 madde üzerinden tekrar AFA yürütülmüştür. Yapılan analiz sonucunda ölçek maddeleri öz değerleri 1'den büyük beş faktörde toplanmıştır. Tablo 3'te AFA'ya ilişkin bulgular sunulmaktadır.

Tablo 3. Örgütsel Hafıza Ölçeğinin Açımlayıcı Faktör Analizi Sonuçları

Madde No	1. Faktör	2. Faktör	3. Faktör	4. Faktör	5. Faktör
19	,881				
20	,875				
18	,841				
21	,814				
17	,676				
2		,757			
1		,715			
4		,667			
3		,638			
6		,616			
5		,602			
9			,771		
8			,755		
10			,689		
11			,636		
13				,766	
12				,765	
14				,626	
15					,812
16					,801
Açıklanan Varyans	% 32,84	% 14,89	% 7,95	% 6,37	% 5,05

Tablo 3'te görüldüğü gibi Örgütsel Hafıza Ölçeği beş faktörlü bir yapıdan oluşmaktadır. Buna göre birinci faktör '*Okulun Geçmişi İle İlgili Bilgi*', ikinci faktör '*Sosyo-politik Bilgi*', üçüncü faktör '*Mesleki Bilgi*', dördüncü faktör '*Mesleki Ağlar*' ve beşinci faktör ise '*Sektörel Bilgi*' olarak adlandırılmıştır. Ölçeğin birinci faktörü olan '*Okulun Geçmişi ile İlgili Bilgi*' faktöründe toplam 5 madde bulunmakta ve bu maddelerin faktör yük değerleri 0,881-0,676 arasında değişmektedir. Bu faktör ölçeğe ilişkin toplam varyansın %32,84'ünü açıklamaktadır. İkinci faktör olan '*Sosyo-politik Bilgi*' faktöründe ise toplam 6 madde bulunmakta ve bu maddelerin faktör yük değerleri 0,757-0,602 arasında değişmektedir. Bu faktör ölçeğe ilişkin toplam varyansın % 14,89'unu açıklamaktadır. Üçüncü faktör olan '*Mesleki Bilgi*' faktöründe toplam 4 madde bulunmakta ve bu maddelerin faktör yük değerleri 0,771-0,636 arasında değişmektedir. Bu faktör ölçeğe ilişkin toplam varyansın % 7,95'ini açıklamaktadır. Dördüncü faktör olan '*Mesleki Ağlar*' faktöründe toplam 3 madde bulunmakta

ve bu maddelerin faktör yük değerleri 0,766-0,626 arasında değişmektedir. Bu faktör ölçeğe ilişkin toplam varyansın % 6,37'sini açıklamaktadır. Beşinci ve son faktör olan '*Sektörel Bilgi*' faktöründe ise toplam 2 madde bulunmakta ve bu maddelerin faktör yük değerleri 0,812-0,801 arasında değişmektedir. Bu faktör ölçeğe ilişkin toplam varyansın % 5,05'ini açıklamaktadır. Sonuç olarak Örgütsel Hafıza Ölçeği 20 maddenin toplam 5 faktörde toplandığı bir yapı sergilemektedir. Bu maddelerin ölçeğe ilişkin açıkladıkları toplam varyans ise % 67,117'dir. Büyüköztürk (2011) ölçeğe ilişkin toplam varyansın 2/3'ünün açıklandığı bir faktörleşmenin oldukça ideal bir yapı olduğunu belirtmektedir. Bu bulgular Örgütsel Hafıza Ölçeğine ilişkin açıklanan varyansın yeterli olduğunu göstermektedir.

Ölçeğin faktörleri arasındaki ilişkiyi belirlemek için Pearson Korelasyon katsayıları hesaplanmıştır. Korelasyon katsayısının 0,70 ile 1,00 arasında olması yüksek, 0,69 ile 0,30 arasında olması orta ve 0,29'un altında olması

düşük düzeyde ilişki olduğu şeklinde yorumlanmıştır (Büyüköztürk, 2011).

Tablo 4. Ölçeğin Faktörleri Arasındaki İlişki

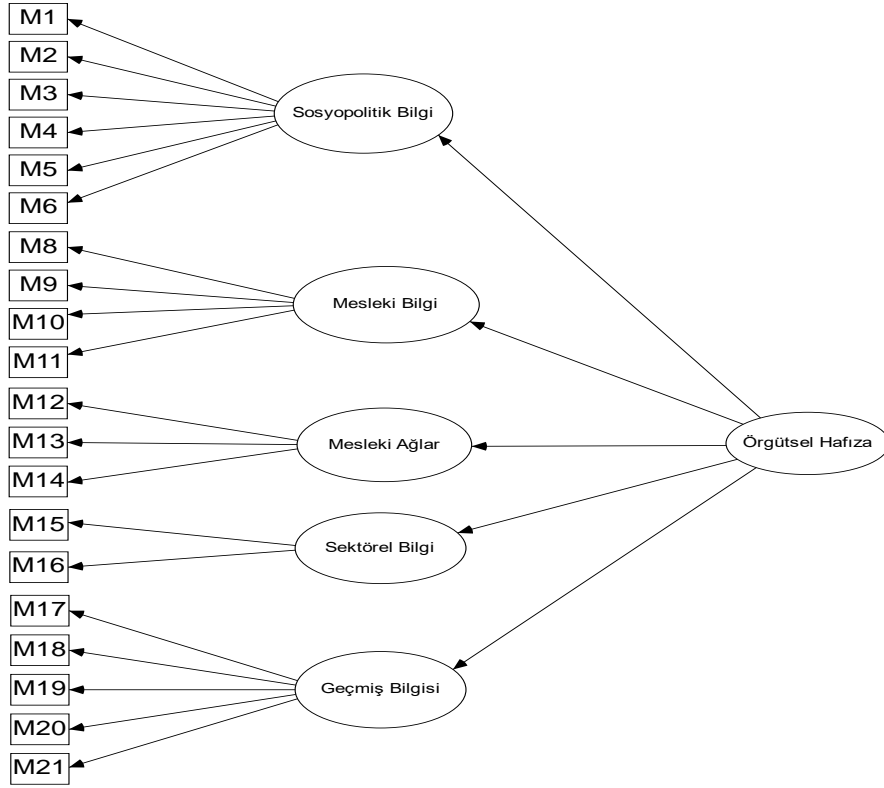
Faktörler	Geçmiş Bilgisi	Sosyo-politik Bilgi	Mesleki Bilgi	Mesleki Ağlar	Sektörel Bilgi
Geçmiş Bilgisi	1				
Sos-Pol. Bilgi	0,259**	1			
Mesleki Bilgi	0,256**	0,538**	1		
Mesleki Ağlar	0,292**	0,483**	0,613**	1	
Sektörel Bilgi	0,389**	0,209**	0,270**	0,348**	1

**p<.01

Tablo 4'ten de anlaşılacağı üzere, '*Okulun Geçmişi ile İlgili Bilgi*' faktörü ile '*Sosyo-politik Bilgi*', '*Mesleki Bilgi*' ile '*Mesleki Ağlar*' faktörleri; '*Sektörel Bilgi*' faktörü ile '*Sosyo-politik Bilgi*' ve '*Mesleki Bilgi*' faktörleri arasında düşük düzeyde olumlu yönde bir ilişki; '*Sektörel Bilgi*' faktörü ile '*Okulun Geçmişi ile İlgili Bilgi*', '*Mesleki Ağlar*' faktörleri; '*Sosyo-politik Bilgi*' faktörü ile '*Mesleki Bilgi*' ve '*Mesleki Ağlar*' faktörleri; '*Mesleki Ağlar*' faktörü ile '*Mesleki Bilgi*' faktörleri arasında orta düzeyde olumlu yönde bir ilişki olduğu görülmektedir.

3.1.2 Doğrulayıcı Faktör Analizi

AFA ile belirlenen faktör yapısının ne derece uyum gösterdiği DFA analizi ile test edilebilir (Ünal, 2014). Örgütsel hafıza ölçeğine uygulanan DFA sonucunda; RMSEA=0,062; $\chi^2 / df= 2,219$; RMR=0,52; GFI=0,901; CFI=0,936; NFI=0,896 ve AGFI= 0,872 olarak hesaplanmıştır. Bu bulgular, ölçeğin uyum indeks değerlerinin istenen düzeyde olduğunu (Amah, 2010; Akt. Huck, 2012; Hooper, Coughlan ve Mullen, 2008) ve ölçeğin yapı geçerliğini sağladığını göstermektedir. Ayrıca aşağıda geçerliliği test edilen model gösterilmektedir.

Şekil 2. Örgütsel Hafıza Ölçeği Path Diyagramı

3.2 Ölçeğin Güvenirliğine İlişkin Bulgular

Örgütsel Hafıza Ölçeğinin güvenilirliğini belirlemek amacıyla Cronbach Alfa güvenirlilik katsayısı hesaplanmıştır. George ve Mallery

(2003) 0,70 ve daha yüksek bir değerin kabul edilebilir olduğunu belirtmektedir (Akt. Gliem ve Gliem, 2003). Tablo 5'te güvenirlilik analizine ilişkin bulgular sunulmaktadır.

Tablo 5. Örgütsel Hafıza Ölçeğinin Güvenirliğine İlişkin Bulgular

Faktörler	Cronbach Alfa Katsayısı
Okulun Geçmişi ile İlgili Bilgi	0,896
Sosyo-politik Bilgi	0,802
Mesleki Bilgi	0,845
Mesleki Ağlar	0,750
Sektörel Bilgi	0,747
Örgütsel Hafıza Ölçeği	0,891

Tablo 5'ten anlaşılacağı üzere, '*Okulun Geçmişi ile İlgili Bilgi*' faktörüne ilişkin güvenirlilik katsayısı $\alpha=0,896$; '*Sosyo-politik Bilgi*' faktörüne ilişkin güvenirlilik katsayısı $\alpha=0,802$; '*Mesleki Bilgi*' faktörüne ilişkin güvenirlilik katsayısı $\alpha=0,845$; '*Mesleki Ağlar*' faktörüne ilişkin güvenirlilik katsayısı $\alpha=0,750$; '*Sektörel Bilgi*' faktörüne ilişkin güvenirlilik katsayısı $\alpha=0,747$; ölçeğin genel anlamda güvenirlilik katsayısı ise $\alpha=0,891$ olarak hesaplanmıştır. Bu bulgulardan

yola çıkarak Örgütsel Hafıza Ölçeğinin güvenilir bir ölçme aracı olduğu söylenebilir.

3.3 Madde Analizi

Örgütsel Hafıza Ölçeğinin bütünü temsil gücünü ve maddelerin ayırt ediciliğini belirlemek amacıyla sırasıyla madde toplam korelasyonları hesaplanmış ve Alt-Üst % 27'lik gruplar arasında farkın anlamlılığı test edilmiştir. Madde-toplam korelasyonu, ölçek maddelerinden alınan puanlar ile toplam puan arasındaki ilişkiyi açıklar. Madde-toplam korelasyonunun pozitif

ve yüksek olması o faktördeki maddelerin benzer davranışları örneklediğini ve iç tutarlılığının yüksek olduğunu gösterir. Alt-Üst %27'lik gruplar arasında istendik yönde gözlenen farkların anlamlı çıkması ise iç tutarlılığın bir göstergesi olarak kabul edilir. Analiz sonuçları, maddelerin bireyleri ölçülen

davranış bakımından ne derece analiz ettiğini gösterir. Çok boyutlu yapı gösteren ölçeklerde, alt-üst grupların her bir boyut için ayrı ayrı tanımlanması ve o boyutta yer alan madde puanlarının karşılaştırılması gerekir (Büyüköztürk, 2011). Söz konusu analizlere ilişkin bulgular Tablo 6'da sunulmaktadır.

Tablo 6. Örgütsel Hafıza Ölçeği Madde Analizlerine İlişkin Bulgular

Faktörler	Madde Sayısı	MaddeToplam Korelasyon Aralığı	t (Alt-Üst % 27)
Geçmiş ile İlgili Bilgi	5 (M17-M21)	0,477-0,584	31,871*
Sosyo-politik Bilgi	6(M1-M6)	0,405-0,503	24,243*
Mesleki Bilgi	4(M8-M11)	0,524-0,589	22,432*
Mesleki Ağlar	3(M12-M14)	0,491-0,560	23,828*
Sektörel Bilgi	2(M15-M16)	0,415-0,418	25,195*
Ölçeğin Geneli	20	0,405-0,589	27,420*

*%27 alt -üst "t" testi analizi için, N= 316, %27 için n1=n2=85 , sd= 168, *p

Tablo 6'da ölçeğin düzeltilmiş madde toplam korelasyon katsayıları sunulmaktadır. Buna göre bu katsayılar 0,405 ile 0,589 arasında değişmektedir. Büyüköztürk (2011) madde toplam korelasyonu 0,30 ve daha yüksek olan maddelerin ayırt ediciliğinin iyi olduğunu belirtmektedir. Bu durumda ölçek maddelerinin ayırt ediciliğinin istenen düzeyde olduğu söylenebilir. Öte yandan, Örgütsel Hafıza Ölçeğinin bütün faktörlerinde ve ölçeğin genelinde alt-üst % 27'lik gruplar arasında gözlenen fark anlamlı çıkmıştır. Bu bulgulardan yola çıkarak, Örgütsel Hafıza Ölçeğinin iç tutarlılığının yüksek olduğunu söyleyebiliriz.

4. SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu çalışmada Dunham (2010) tarafından geliştirilen Örgütsel Hafıza Ölçeğinin Türkçe geçerlik ve güvenilirliğinin test edilmesi amaçlanmıştır. Bu bağlamda öncelikle ölçeğin dil yönünden geçerliği sağlanmıştır. Dil geçerliğinin sağlanması amacıyla çeviri-tekrar çeviri ve İngilizce-Türkçe formların ölçümleri arasındaki Pearson Korelasyon katsayısının hesaplanması yöntemleri kullanılmıştır. Her iki yöntem ölçeğin dil yönünden geçerli olduğunu göstermektedir. Ölçeğin yapı geçerliğini test etmek amacıyla öncelikle AFA ve ardından bu analiz ile ortaya konan modelin doğrulanması için DFA yürütülmüştür. Yapılan ilk analizde orijinali 21 madde ve 5 faktörden oluşan ölçeğin

yine aynı yapıyı sergilediği ancak iki maddenin orijinal ölçekten farklı faktörlerde faktör yük değeri taşıdığı tespit edilmiştir. Bu maddelerden birinin faktör yük değeri taşıdığı faktöre uymadığı; diğerinin ise faktör yük değeri taşıdığı faktöre uygun bir madde olduğu şeklinde bir değerlendirme yapılmıştır. Buna istinaden maddelerden biri ölçekten çıkartılmış ve tekrar AFA uygulanmıştır. Yapılan ikinci analizde, ölçeğin yine beş faktörlü bir yapı sergilediği görülmüştür. Orijinal ölçek de dikkate alınarak bu faktörlere '*Okulun Geçmişi ile İlgili Bilgi*', '*Sosyo-politik Bilgi*', '*Mesleki Bilgi*', '*Mesleki Ağlar*' ve '*Sektörel Bilgi*' isimleri verilmiştir. Daha sonra DFA uygulanarak ölçeğin geçerliği test edilmiştir. Bu analiz AFA sonucunda ortaya konan modelin uyum değerlerinin istenen seviyede olduğunu ortaya koymuştur. Ölçeğin güvenilirliği ise Cronbach Alfa katsayısı yöntemi kullanılarak test edilmiş ve hem ölçeğin genelinde hem de alt boyutlarda söz konusu güvenilirlik katsayısının yeterli olduğu görülmüştür. Ölçeğin iç tutarlılığının belirlenmesi amacıyla hesaplanan Alt-Üst %27'lik gruplar arasındaki fark anlamlı çıkmış; madde toplam korelasyon aralıklarının da istenen düzeyde olduğu görülmüştür. Bu bulgular, Örgütsel Hafıza Ölçeği'nin Türkçe'ye uyarlandığında geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olduğunu göstermektedir.

Bu araştırmada geçerlik ve güvenirlik analizi yrttilen ölçek farklı örgütsel davranışlar ile örgütsel hafıza seviyesi arasındaki ilişkileri belirlemek için kullanılabilir. Örgütsel hafıza ile

ilgili nicel çalışmaların yanında nitel desende araştırmalar yürütülebilir.

Kaynakça

- Akgün, A. E., Keskin, H. ve Günsel, A. (2005). Örgütsel Hafıza ile Enformasyon Teknolojileri (IT) Arasındaki İlişkiler. *Yönetim ve Ekonomi*, 12 (2), 1-16.
- Büyüköztürk, ř. (2011). *Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı*. Ankara: Pegem.
- Doğan, K. (2010). *rgtsel öğrenme ve Kriz Yönetimi Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Kadir Has Üniversitesi.
- Doğan, T. ve Akıncı tk, N. (2011). Oxford Mutluluk leđi Kısa Formunun Türkçe Uyarlaması: Geçerlik ve Güvenirlik alışması. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 4(36), 165-172.
- Dunham, A.H. (2010). *Knowledge Management in the Context of an Ageing Workforce: Organizational Memory and Mentoring*. Unpublished Doctoral Dissertation. University of Canterbury.
- Gliem, J. A. ve Gliem, R. R. (2003). *Calculating, Interpreting, and Reporting Cronbach's Alpha Reliability Coefficient for Likert-Type Scales*. 2003 Midwest Research to Practice Conference in Adult, Continuing, and Community Education, Columbus, USA.
- Hooper, D., Coughlan, J. ve Mullen, M. (2008). Structural Equation Modelling: Guidelines for Determining Model Fit. *Electronic Journal of Business Research Methods*, 6(1), 53-60.
- Huck, S. W. (2012). *Reading Statistics and Research*. Boston: Pearson.
- Jennex, M. ve Olfman, L. (2004). "Organizational Memory" *Handbook on Knowledge Management 1 Knowledge Matters iinde* (Editr: Clyde W. Holsapple). New York: Springer.
- Kızıldağ, D. (2015). rgtsel Hafıza Kaybını nlemede İşten Ayrılma Mlakatları: Bir Mülakat Formu rneđi. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 27, 181-190.
- Kızıldağ, D., Ağca, V. ve Uğurlu, .Y. (2011). Örgütlerde Hafıza Kaybı ve Etkileri: Tekstil Sektöründe Bir Yansıma. *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 25(1), 193-206.
- Moorman, C. ve Miner, A.S. (1997). The Impact of Organizational Memory on New Product Performance and Creativity. *Journal of Marketing Research*, 34(1), 91-106.
- Stein, E. W. ve Zwass, V. (1995). Actualizing Organizational Memory with Information Systems. *Information Systems Research*, 6(2), 85-117.
- nal, A. (2014). rgtsel đrenme Mekanizmalarının Okullarda Kullanılması Konusunda đretmen Grřleri. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 35(1), 19-32
- Walsh, J. P. ve Ungson, G.R. (1991). Organizational Memory. *Academy of Management Review*, 16(1), 57-91.

EXTENDED SUMMARY

1. INTRODUCTION

The concept of organizational memory grew out of the organizational learning and knowledge management literature streams (Dunham, 2010) and according to Walsh and Ungson (1991) in its most basic sense organizational memory refers to stored information from an organization's history that can be brought to bear on present decisions. On the other hand, Moorman and Miner (1997) defines the term as collective beliefs, behavioral routines, or physical artifacts that vary in their content, level, dispersion, and accessibility. Jennex and Olfman (2004) state that organizations store their memory in databases, individuals and scripts. Walsh and Ungson (1991) explain the organizational memory process in three steps. Firstly, organizations capture information or knowledge. Secondly, they store this information or knowledge into one of the bins mentioned. When they need the information or knowledge, they retrieve it. Organizations store their memory in different bins. Kızıldağ, Ağca and Uğurlu (2011) the extent to which organizations make use of their memory is the one of the most important factors taking them to the success. On the other hand, organizational memory don't necessarily contribute positively organizational performance. In some cases, it may be misused or abused.

According to Dunham (2010) organizational memory and related constructs can be divided into six broad themes including job related knowledge, knowledge of social networks, knowledge of organizational politics, organizational values and cultural norms, lessons learned from history, and knowledge of the organization's industry. These themes represent the broad content domains of organizational memory, and the basis for the organizational memory scale items.

2. METHOD AND FINDINGS

The aim of this study is to adapt the Organizational Memory Scale (Dunham,2010) from English into Turkish. Two methods have been applied to test the language validity of the scale. They are translation-retranslation and Pearson Correlation Coefficient between English and Turkish forms. English and Turkish forms of the scale were answered by 43 English teachers respectively. There was a one-week interval between two measurements. The Pearson Correlation Coefficient between two measurements was 0,737 which indicated that there was a positive high correlation between the two measurements. The items which were developed for business organizations were adapted into schools while being translated into Turkish. The sample of the study consisted of 316 teachers. 143 of the participants were female whereas 173 of them were males. 58 of them were primary school teachers, 77 of them were secondary school teachers and 181 of them were high school teachers.

Explanatory Factor Analyses (EFA) and Confirmatory Factor Analysis (CFA) were executed to test the construct validity of the scale. The EFA results indicated that the scale consisted of five factors. These factors explained % 67,117 of the total variance. Considering the original scale these factors were named as "Socio-politics Knowledge", "Occupational Knowledge", "Occupational Networks", "Industrial Knowledge" and "Knowledge about Organization's History". Two of the items had factor loadings on factors different from the original form. One of these items were excluded in Turkish form while the other one was included because it was suitable for this factor in Turkish. Finally, the scale had 20 items. The scale is a five Likert type. The options are as follows; "Strongly Disagree", "Disagree", "Neither Agree Nor Disagree", "Agree" and "Strongly Agree". The construct validity of the final model was validated by CFA. The findings of CFA were as follows. RMSEA=0.062, GFI=0.901, CFI=0.936 and $\chi^2 / df= 2.219$. These findings Show that CFA also ascertain the validity of the scale. To test the reliability of the scale Cronbach's Alpha scores were calculated both for the scale and sub-scales. Reliability coefficients of the scale was 0.891 and the reliability coefficients of

the factors were ranging from 0.896 to 0.747. These scores indicate that the scale is reliable. To test the internal consistency corrected item total-correlations were and the significance of difference between Low 27 % and High 27 % groups were calculated. Corrected item total correlations were between 0.405-0.589 which indicates that the scale is internally consistent. On the other hand, the difference between Low 27 % and High 27 % was found to be significant. The results of the present study indicated that Turkish form of Organizational Memory Scale was a valid and reliable tool to measure the organizational memory level of teachers working in state schools.